

Дирекция „Икономическа и финансова политика“
Министерство на финансите

ИНДИКАТОР НА ИКОНОМИЧЕСКАТА АКТИВНОСТ В БЪЛГАРИЯ

ВТОРО ТРИМЕСЕЧИЕ 2012 г.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министерство на финансите

СЪЩНОСТ И МЕТОДОЛОГИЯ НА СЪСТАВЯНЕ НА ИИА

Индикаторът на икономическа активност (ИИА) е създаден в опит да се направи по-пълна оценка на текущото развитие на българската икономика.

Като съставен индикатор, ИИА има редица предимства:

- Ако данните за променливите, от които е съставен ИИА, се ревизират, промяната на съставния индикатор е значително по-малка като размер от ревизията, направена в данните за БВП.
- Динамиката на БВП понякога се влияе от специфични за икономическите сектори фактори, които често са дискретни или временни по характер и затова не би следвало да се интерпретират като фактори, засягащи общата икономическа ситуация.

Разлагането на всеки времеви ред на общ и специфичен компонент позволява да се елиминира въздействието на временните и специфичните фактори, както и да се правят корекции за възможни грешки в измерването на дадена променлива.

ИИА е изчислен въз основа на динамичен факторен модел, приложен към набор от данни по тримесечия за 67 макроикономически времеви реда за бизнес ситуацията както в България, така и в международен аспект. Впоследствие броят на променливите, съставляващи индикатора, е намален на 15, като всяка променлива се използва с реалното ѝ изменение спрямо съответното тримесечие на предходната година. Променливите, съставляващи ИИА, са взети в текущия период или с лаг от един период, както следва (лагът е представен в скоби): БВП (0), индекс на промишлено производство (0), индекс на строителна продукция (0), индекс на оборота в търговията на дребно (0), общ бизнес климат (-1), осигуреност на промишленото производство с поръчки (-1), очаквания за заетостта в промишлеността (-1), очаквания за цените в промишлеността (-1), средна натовареност на производствени мощности (0), паричен агрегат М1 (0), лихвен процент по дългосрочни кредити в лева (-1), приходи от ДДС (0), индекс на цената на петрола (-1), индекс на международните цени на неенергийните суровини (-1) и БВП на ЕС 27 (-1).

Оценката на цикличния компонент на ИИА е направена, като са елиминирани:

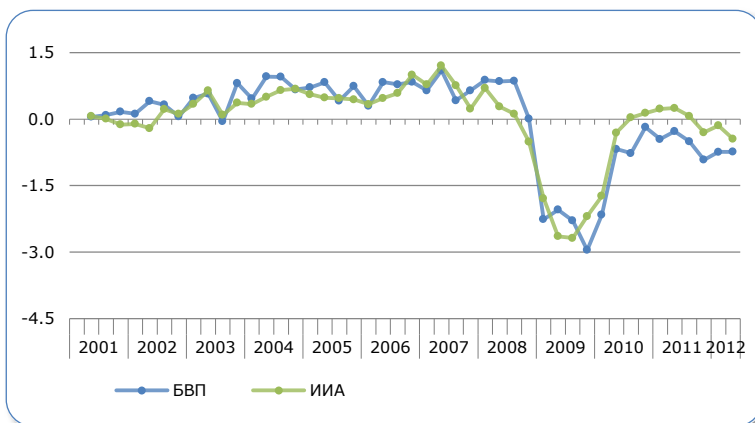
- Дългосрочният компонент, като е използван филтърът на Ходрик-Прескот. Въпреки че разглежданият филтър е бил предмет на много дискусии, той все пак остава най-широко използваната техника за премахване на тренда в икономическите редове;
- Краткосрочният компонент, отчитащ колебания в рамките на една година и изчислен въз основа на плъзгаща се средна с прозорец от 4 периода. ▼

ОСНОВНИ АКЦЕНТИ

- През второто тримесечие на 2012 г. ИИА се понижи, което бе обусловено главно от негативното влияние на външната среда.
- Цикличната позиция на българската икономика към второто тримесечие на 2012 г. отчете отрицателна стойност. Дългосрочният компонент продължи да следва тенденция на подобрене, наблюдавана още от второто тримесечие на 2010 г. Въпреки това и неговата стойност остана отрицателна, което пречеше по-бързото възстановяване на икономическата активност в страната.
- Негативното развитие във външната среда и понижението на цените на суровините на международните пазари свидетелстваха за спад в търсенето, което имаше негативно отражение върху експортно-ориентираните отрасли на българската икономика. Очакванията на предприемачите за развитието на продажните цени и заетостта също се влошиха и имаха значим отрицателен принос за изменението на ИИА. Същевременно, увеличението на производството на потребителски и инвестиционни стоки успя да подпомогне възстановяването на общия индекс на промишленото производство почти до нивото му от предходната година.
- Включените в ИИА показатели, отразяващи развитието на вътрешната среда се характеризираха с благоприятна динамика, но техният принос не бе достатъчно силен, за да преодолее негативното влияние на външната среда.
- През второто тримесечие на 2012 г. динамиката на приходите от ДДС продължи да се характеризира с възходяща тенденция и свидетелстваше за по-висока икономическа активност в страната.
- Индексът на строителна продукция отчете растеж, в следствие на възстановяването на гражданското и инженерно строителство. С възходящо развитие се характеризираха и голяма част от дейностите в рамките на търговията на дребно.
- Лихвеният процент по дългосрочни кредити в лева продължи да се понижава, което оказва стимулиращ ефект преди всичко върху обема на новоотпуснати кредити за сектор нефинансови предприятия. Наблюдаваното развитие кореспондираше с повишената кредитна активност в частния сектор на икономиката. ▼

ИНДИКАТОР НА ИКОНОМИЧЕСКАТА АКТИВНОСТ В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ ВТОРОТО ТРИМЕСЕЧИЕ НА 2012

Индикаторът на икономическата активност (ИИА) има за цел да представи в обобщен вид текущото състояние на българската икономика, както и да оцени динамиката на дългосрочния и цикличния ѝ компонент. Той е конструиран чрез динамичен факторен модел и е съставен от петнадесет макроикономически променливи, измерващи промените както във вътрешната, така и във външната икономическа среда.¹ Брутният вътрешен продукт (БВП) е друг обобщаващ индикатор за икономическата активност в страната, като динамиката на ИИА и на БВП имат сходен характер през повечето периоди на наблюдение. Въпреки това е възможно в отделни периоди да се наблюдават различия както по отношение на техния магнитуд, така и по отношение на посоката на изменение на двата индикатора.

Фиг.1:
ИИА и реален растеж на БВП

Източник: МФ

През второто тримесечие на 2012 г. ИИА се понижи спрямо предходните три месеца, докато БВП се задържа на нивото си от първото тримесечие на годината.² Разликата в динамиката на двата индикатора бе свързана с това, че ръстът на БВП се дължеше на ускорения растеж на вътрешното търсене и най-вече на потреблението, докато динамиката на ИИА бе повлияна в по-голяма степен от влошеното развитие във външната среда. Следва да се има предвид също така, че част от променливите включени в ИИА влияят най-

1 Променливите, включени в ИИА, са следните, като част от тях са взети с лаг от един период (представен в скоби): БВП (0), индекс на промишлено производство (0), индекс на строителна продукция (0), индекс на оборота в търговията на дребно (0), общ бизнес климат (-1), осигуреност на промишленото производство с поръчки (-1), очаквания за заетостта в промишлеността (-1), очаквания за цените в промишлеността (-1), натоварване на производствените мощности (0), паричен агрегат М1 (0), лихвен процент по дългосрочни кредити в лева (-1), приходи от ДДС (0), индекс на цената на петрола (-1), индекс на международните цени на неенергийните стоки (-1), БВП на ЕС-27 (-1).

2 С цел постигане на сравнимост данните за БВП са нормирани като от стойността на показателя е извадена неговата средна и полученият резултат е разделен на стандартното отклонение.

силно на икономическата активност в текущия период с период на закъснение от едно тримесечие.³

Наблюдаваната от края на миналата година тенденция на известно понижение на ИИА продължи и през второто тримесечие на 2012 г. и бе обусловена основно по линия на негативните развития във външната среда. Слабото външно търсене, изразено със запазване на минималния темп на нарастване на икономическата активност на ЕС 27, както и низходящата динамика на международните цени на петрола и неенергийните суровини засегнаха негативно производствената активност на експортно-ориентираните отрасли на промишлеността. Очакванията на предприемачите за спад в търсенето се материализираха във влошени очаквания за динамиката на продажните цени на тяхната продукция и за развитието на заетостта, които имаха отрицателно влияние върху общата икономическа активност през второто тримесечие на годината. В условията на постепенно възстановяване в потреблението, приходите от ДДС продължиха да се повишават. В съответствие с по-високото вътрешно търсене, подобрене в динамиката си отбелязаха лихвеният процент по дългосрочните кредити в лева, паричният агрегат M1, оборотът в търговията на дребно и индексът на строителната продукция, което обаче не бе достатъчно, за да обърне общата негативна тенденция.

През разглеждания период БВП се повиши с 1%⁴ в реално изражение спрямо второто тримесечие на 2011 г., воден от нарасналото вътрешно търсене, докато нетният износ имаше отрицателен принос към растежа. През второто тримесечие на 2012 г. потребителските разходи на домакинствата ускориха реалния си темп на увеличение до 6.2%, при 2% годишно изменение през предходните три месеца. Ръст бе отбелязан както при нехранителните, така и при хранителните стоки. С по-голям растеж се характеризираха нехранителните стоки, които са с по-висока еластичност спрямо икономическия цикъл и тяхното нарастване е индикатор за устойчиво възстановяване на потреблението. Основните източници на финансиране на потребителските разходи бяха понижаващата се норма на частните спестявания, забавеният темп на повишение на цените, който осигури реално нарастване на заплатите и стабилизирането на заетостта в услугите. Положителното развитие във вътрешното търсене бе свързано и с ускорен темп на нарастване на вноса на стоки и услуги, който достигна почти 10% реално годишно увеличение през второто тримесечие на 2012 г. Номиналният ръст на вноса на стоки се ускори до 16.6%⁵, обусловен

3 Вж. бележка под черта №2

4 По съпоставими цени на 2005 г., сезонно неизгладени данни.

5 По данни на БНБ.

основно от увеличени внос на инвестиционни стоки и енергийни суровини. Потребителските стоки също увеличи значението си за нарастването на общия внос, основно по линия на храни, напитки и тютюневи изделия и на мебели и домакинско обзавеждане. Същевременно, вносът на суровини и материали за експортно-ориентираните отрасли като цяло остана негативно повлиян от слабото външно търсене, въпреки ускорения прираст на вноса на руди. Това бе задържащ фактор и за нарастването на износа на стоки, чийто ръст през второто тримесечие бе повлиян най-вече от повишения износ на енергийни ресурси и на потребителски стоки. Общият износ на стоки и услуги през второто тримесечие на 2012 г. възстанови положителния си реален растеж, достигайки до 5.1% на годишна база, но остана по-нисък от този на вноса. Несигурността в глобалната икономическа конюнктура продължи да влияе негативно на възстановяването на инвестиционната активност в страната и инвестициите в основен капитал отбелязаха спад на годишна база. Подобриеното във вътрешната среда намери отражение в нарастването на добавената стойност в услугите и строителството, докато промишлеността отбеляза спад спрямо година по-рано.

Фиг.2:
Приноси към растежа на БВП
по компоненти на търсенето,
на годишна база

Източник: НСИ, МФ

Фиг.3:
Приноси към растежа на БДС
по сектори,
на годишна база

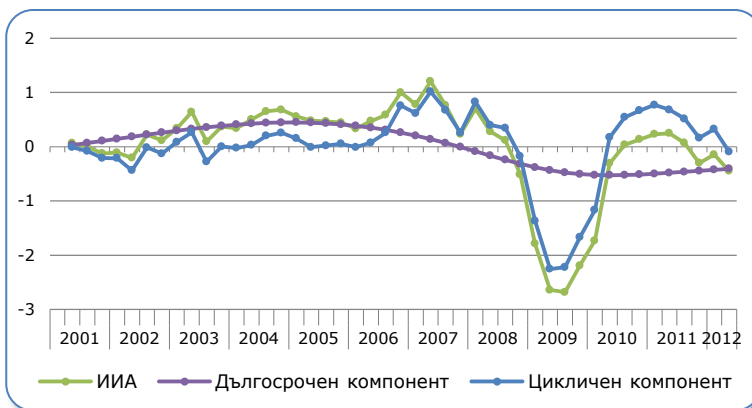
Източник: НСИ, МФ

Влошаването в цикличния компонент на ИИА обуслови понижението на ИИА през второто тримесечие на 2012 г.

След като отбеляза значителен спад в средата на 2009 г., цикличното развитие на икономиката започна постепенно да се подобрява. С възстановяването в ръста на износа цикличният компонент стана положителен, достигайки към средата на 2011 г. стойности, съпоставими с тези от началото на 2008 г., и обуславяйки нарастването на общата икономическа активност. Влошаването във външната среда от втората половина на 2011 г. обърна положителната тенденция и към второто тримесечие на 2012 г. цикличният компонент стана отрицателен.

Отрицателната стойност на дългосрочния компонент беше определяща за стойността на ИИА. Влиянието на кризата значително понижи потенциала за растеж на икономиката. Дългосрочният компонент на ИИА следваше тенденция на намаление, достигайки най-ниската си стойност към второто тримесечие на 2010 г. и въпреки че от този момент насам се наблюдаваше подобрене в неговата динамика, стойността му остана отрицателна и определяща за отрицателната стойност на общия ИИА от последното тримесечие на 2011 г. до сега. Така все още ниските нива на дългосрочния компонент пречат за по-бързото възстановяване на икономическата активност.

Фиг. 4:
ИИА по компоненти

Източник: МФ

Цикличното развитие на българската икономика е в голяма степен синхронизирано с бизнес цикъла в еврозоната.

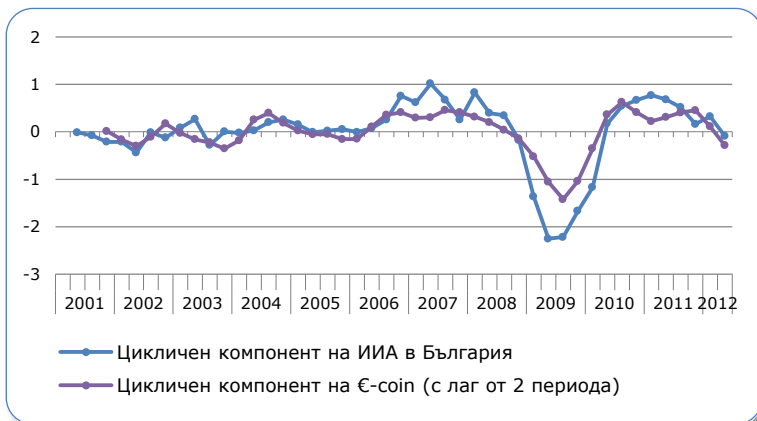
Оценките на цикличните колебания в икономическата активност на еврозоната⁶ и България показваха, че промените във външната конюнктура се отразяват върху българската икономика със закъснение от най-много две тримесечия. Освен това, отклоненията на бизнес цикъла у нас от дългосрочната средна са по-големи в сравне-

⁶ Данни и подробни обяснения за методологията на съставяне на индикатора на бизнес цикъла за еврозоната € coin са достъпни на <http://eurocoin.cepr.org>. Тъй като този индикатор е месечен, данните за него са осреднени, за да може да се сравнява с ИИА, който е с тримесечна честота. Също така, индикаторът € coin изключва само краткосрочните (сезонните) колебания в икономическата активност в еврозоната и за да бъде съпоставим с ИИА беше необходимо да бъде премахнат дългосрочния тренд във времевия ред с филтър на Ходрик и Прескот.

ние с цикъла в еврозоната, което е свързано с високата зависимост на българския бизнес цикъл от развитията във външната среда.

Фиг.5:
Оценени циклични колебания в еврозоната и България

Източник: CEPR, МФ

Композитният индикатор за бизнес цикъла в еврозоната започна тенденция на понижаване от средата на 2011 г. и през четвъртото тримесечие на миналата година вече бе на отрицателна територия. Независимо че през първите две тримесечия на 2012 г. икономическата активност в еврозоната отбеляза известно подобрение спрямо края на миналата година, индикаторът остана отрицателен, което означава, че икономиката на еврозоната продължава да е в рецесия и предвид лаговия ефект ще продължи да оказва задържащо влияние върху възстановяването на икономическата активност у нас и през следващите няколко тримесечия. ▼

ФАКТОРИ, ОКАЗВАЩИ ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ ДИНАМИКАТА НА ИИА ПРЕЗ ВТОРОТО ТРИМЕСЕЧИЕ НА 2012

АКТИВИЗИРАНЕТО НА СВЕТОВНАТА ТЪРГОВИЯ В НАЧАЛОТО НА 2012 Г. ПОДКРЕПИ ИКОНОМИЧЕСКИЯ РАСТЕЖ В ЕС 27, НО ДЪЛГОВИТЕ ПРОБЛЕМИ В ЕВРОЗОНАТА И СВИТОТО ВЪТРЕШНО ТЪРСЕНЕ ИМАХА ОГРАНИЧАВАЩ ЕФЕКТ ВЪРХУ ОБЩАТА ИКОНОМИЧЕСКА АКТИВНОСТ. През първите три месеца на 2012 г. БВП на ЕС 27 се повиши в реално изражение с 0.5%, като темпът на нарастване се запази на нивото си от последното тримесечие на миналата година⁷. Растежът бе движен основно от външната търговия. Износът на стоки и услуги отбеляза слабо забавяне до 2.7% спрямо 3.1% през четвъртото тримесечие на 2011 г. и бе подкрепен от по-динамичното развитие в световната търговия. Последното бе подпомогнато от по-високата икономическа активност най-вече на САЩ и азиатските икономики. Същевременно, вносът на стоки и услуги остана слаб, отчитайки растеж от едва 0.1% на годишна база, което кореспондираше с данните за продължаващ спад във вътрешното търсене. Слабото доверие на бизнеса и потребителите, несигурната икономическа среда, затегнатите условия за кредитиране и процесите на фискална консолидация в някои от държавите членки намериха отражение в понижението на домакинствата и намалението на инвестициите.

Фиг.6:
Растеж на БВП на ЕС 27 по
компоненти, на годишна
база

Източник: Евростат

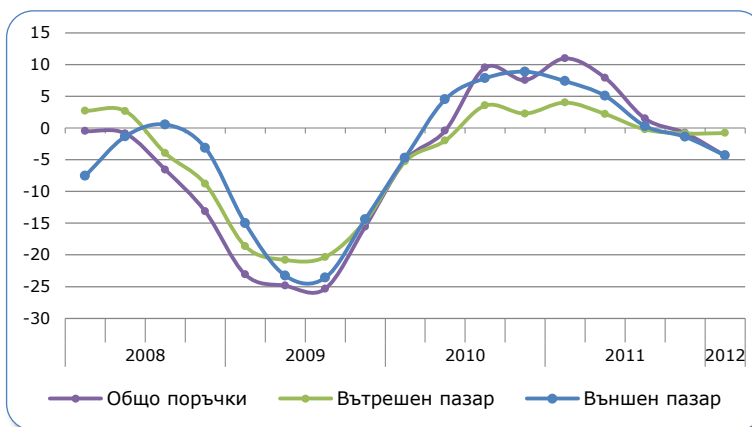
ОТСЛАБВАНЕТО В ИКОНОМИЧЕСКАТА АКТИВНОСТ НА ОСНОВНИТЕ НИ ТЪРГОВСКИ ПАРТНЬОРИ НАМЕРИ СЪОТВЕТНОТО ОТРАЖЕНИЕ ВЪРХУ НИВОТО НА ИНДУСТРИАЛНИТЕ ПОРЪЧКИ В СТРАНАТА, КОИТО БЯХА СРЕД ОСНОВНИТЕ ФАКТОРИ ЗА ПОНИЖЕНИЕТО НА ОБЩИЯ ИИА ПРЕЗ ВТОРОТО ТРИМЕСЕЧИЕ НА ГОДИНАТА. Оценките на предприемачите за бизнес климата в промишлеността през първите три месеца на 2012 г. показаха повишение в дела на работодателите, които

⁷ Годишните изменения на БВП и неговите компоненти са представени със сезонно неизгладени данни.

са отбелязали спад в осигуреността на производството им с поръчки на годишна база, което бе свързано в основна степен с по-ниския приток на поръчки за износ. Индексът на новите промишлени поръчки за външния пазар през първото тримесечие отчете намаление спрямо първите три месеца на 2011 г. За разлика от поръчките за износ, индексът на новите поръчки за вътрешния пазар отбеляза нарастване на годишна база. Значително повишение се наблюдаваше при поръчките за потребителски стоки, което кореспондираше с възстановения ръст на крайното вътрешно потребление през разглеждания период.

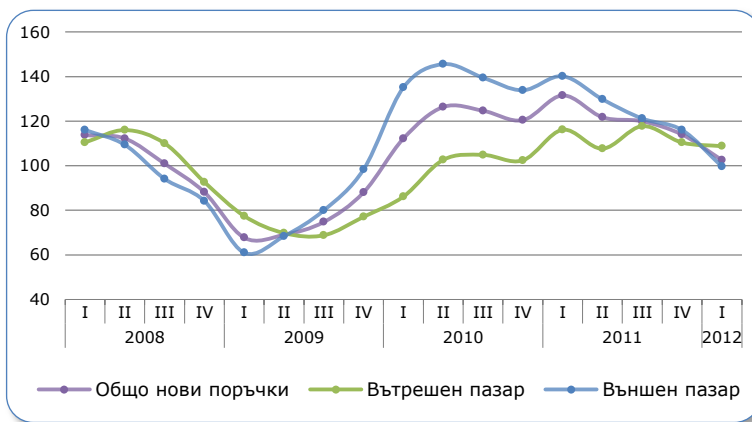
Фиг.7:
Изменение в оценките за осигуреността с поръчки в промишлеността, на годишна база

Източник: НСИ, МФ

Фиг.8:
Изменение в индекса на новите поръчки в промишлеността, на годишна база

Източник: Евростат

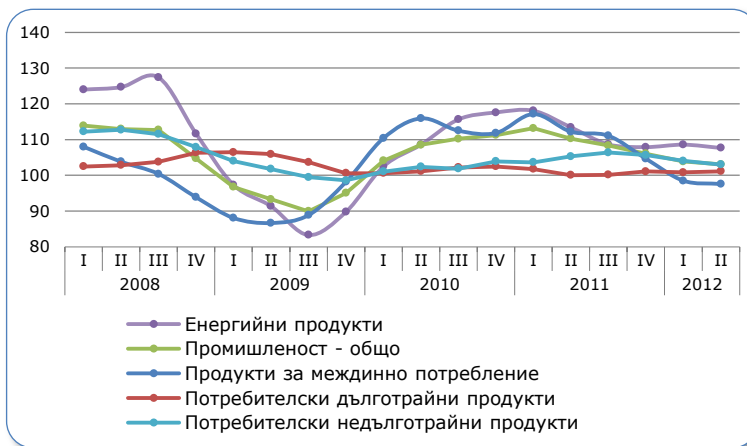

В СЪОТВЕТСТВИЕ С ВЛОШЕНИТЕ ОЦЕНКИ НА БИЗНЕСА В ПРОМИШЛЕНОСТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА ТЪРСЕНЕТО СПРЯМО ГОДИНА ПО-РАНО, ОЧАКВАНИЯТА НА ПРЕДПРИЕМАЧИТЕ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ПРОДАЖНИТЕ ИМ ЦЕНИ БЕ В ПОСОКА НА ТЯХНОТО НАМАЛЕНИЕ. ТОВА ИМАШЕ ЗНАЧИМ ОТРИЦАТЕЛЕН ПРИНОС ЗА ИЗМЕНЕНИЕТО НА ИИА ПРЕЗ ВТОРОТО ТРИМЕСЕЧИЕ НА 2012 Г. Очакванията (за следващите три месеца) за понижаване на цените в промишлеността през първото тримесечие на 2012 г. съответстваха на годишния темп на изменение на цените през второто тримесечие на годината, както по отношение на

цените на производител, така и по отношение на потребителските цени. Общият индекс на цените на производител⁸ продължи да забавя темпа си на нарастване до 3.1% средно за второто тримесечие на 2012 г. на годишна база. Спад в производствените цени се наблюдаваше при продуктите за междинно потребление, повлияни от намалението на цените на неенергийните суровини на международните пазари. Низходящата динамика в цената на петрола през второто тримесечие допринесе за забавения темп на повишение в цените на енергийните продукти. Хармонизираният индекс на потребителските цени също забави годишния си темп на нарастване до 1.8% средно за второто тримесечие. Най-силно изразено бе забавянето в групата на храните и безалкохолните напитки, под влияние на продължаващото намаление в международните цени на суровините за производството на тези стоки, а спадът в цените на неенергийните промишлени стоки се ускори. Динамиката на потребителските цени на енергийните стоки през второто тримесечие бе обусловена от административното повишение на цената на природния газ и топлинната енергия през месец април (съответно с 9.3 и 7.8%). Базисната инфлация⁹ остана ниска, но все пак отчете известно ускорение през второто тримесечие на годината, подпомогнато от ускоряването във вътрешното потребление.

Фиг.9:
Динамика на индекса на цени на производител, на годишна база

Източник: НСИ, МФ

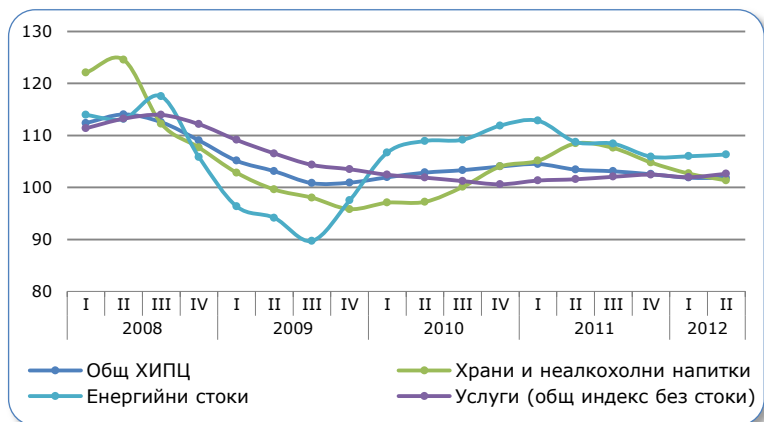

8 Включва цените на производител както на вътрешния, така и на международния пазари.

9 Включва услуги и неенергийни промишлени стоки.

Фиг.10:
Динамика на индекса на цени на потребител, на годишна база

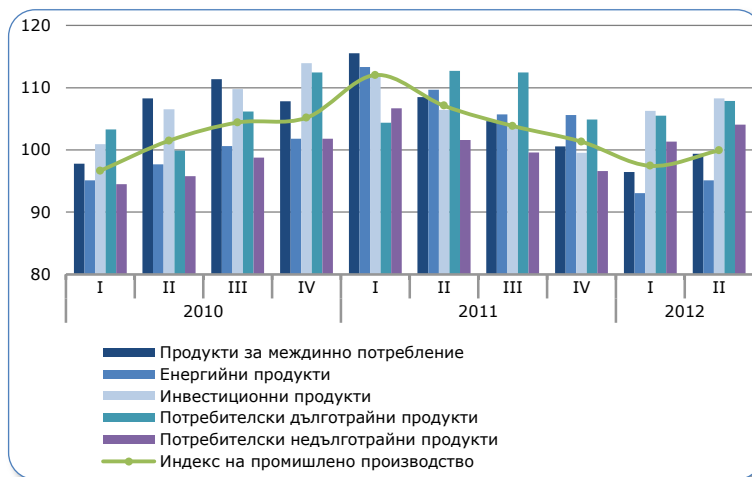
Източник: НСИ, МФ

Слабото външно търсене бе предпоставка за спад в средната натовареност на производствените мощности през второто тримесечие на 2012 г., което имаше съществено негативно влияние за понижението на ИИА през разглеждания период. Намалението на производствената активност в отраслите, произвеждащи продукти за междинно потребление, бе компенсирано от увеличеното производство на потребителски и инвестиционни стоки, в резултат на което общият индекс на промишленото производство почти възстанови нивото си от предходната година. През второто тримесечие на 2012 г. индексът на промишленото производство намалю с 0.1% спрямо съответния период на предходната година, при спад от 2.6% през първото тримесечие на годишна база. С положителен принос се характеризираха производствата на инвестиционни и на потребителски продукти. Годишният растеж на продукцията бе възстановен в производството на автомобили, ремаркета и полуремаркета, и ремонт и инсталиране на машини и оборудване, а в останалата част от отраслите, чиято дейност е съсредоточена основно за производство на инвестиционни стоки, като компютърна и комуникационна техника, превозни средства без автомобили, и машини и оборудване, индексът продължи възходящата си тенденция, установена от предходни тримесечия. Същевременно, износът на машини, уреди и апарати, който формира основна част от общия износ на инвестиционни стоки запази тенденция на нарастване за целия период от началото на 2010 г. насам, което е индикатор за повишена конкурентоспособност на експортния сектор на страната. Сред отраслите, произвеждащи потребителски стоки, най-голямо значение за положителното развитие на преработващата промишленост през второто тримесечие имаше производството на храни, напитки и тютюневи изделия. От една страна, това бе в унисон с постепенното ускорение в растежа на вътрешното потребление. От друга страна, ограничаващо влияние за разрастване на производството в отрасъла имаше потиснатото глобално търсене, както и понижаващите се цени на селскостопанските продукти на международните пазари спрямо година по-рано, повлияни и от по-добрата реколта през настоящата година.

Фиг.11:
Изменение в индекса на промишленото производство според предназначението на продукцията, на годишна база

Източник: НСИ

Фиг.12:
Приноси към изменението на индекса на цените на неенергийните продукти, на годишна база

Източник: СБ, МФ

НЕГАТИВНО ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ ОБЩАТА ПРОИЗВОДСТВЕНА АКТИВНОСТ В СТРАНАТА ПРЕЗ ВТОРОТО ТРИМЕСЕЧИЕ НА 2012 Г. ПРОДЪЛЖИХА ДА ОКАЗВАТ ОСНОВНИ ЗА БЪЛГАРСКАТА ИНДУСТРИЯ ЕКСПОРТНО-ОРИЕНТИРАНИ ОТРАСЛИ. Повлияни от забавената икономическа активност в основните търговски партньори, спад в продукцията на годишна база продължиха да отбелязват производството на текстил и облекло, на химични продукти и на основни метали и метални изделия. През второто тримесечие износът на суровини и материали отново намалю на годишна база, като най-голям отрицателен принос имаха цветните метали. Индексът на цените на металите запази негативната си годишна динамика от предходните две тримесечия, като намаление се наблюдаваше както при цветните, така и в групата на черните метали.

ПРОИЗВОДСТВОТО НА ЕНЕРГИЙНИ ПРОДУКТИ СЪЩО ИМАШЕ ОТРИЦАТЕЛЕН ПРИНОС КЪМ ДИНАМИКАТА НА ОБЩИЯ ИНДЕКС НА ПРОМИШЛЕНОТО ПРОИЗВОДСТВО, НО ПРЕЗ ПОСЛЕДНИТЕ ДВА МЕСЕЦА СЕ НАБЛЮДАВАШЕ ЗНАЧИТЕЛНО УВЕЛИЧЕНИЕ В ИЗНОСА НА ГОДИШНА БАЗА. Износът на енергийни ресурси отбеляза повишение на годишна база за месеците май и юни, като темпът на нараст-

ване от около и над 50% бе най-високият номинален растеж, регистриран за последната една година. Положителното развитие бе свързано с увеличения износ на петролни продукти. Цената на петрола на международните пазари започна да забавя годишния си темп на повишение в доларово изражение от средата на миналата година, като през второто тримесечие на 2012 г. вече бе по-ниска спрямо година по-рано (108.9 \$/барел¹⁰), докато в евро продължи да се забавя до едноцифрен ръст от средно 4.1%. Ценовият компонент бе водещ за динамиката на номиналния износ на петролни продукти, но през второто тримесечие за първи път от средата на 2011 г. насам се наблюдаваше и нарастване на реалния обем на изнесените петролни продукти.

Фиг.13:
Динамика на номиналния износ, реалния износ и ценовия индекс, на годишна база

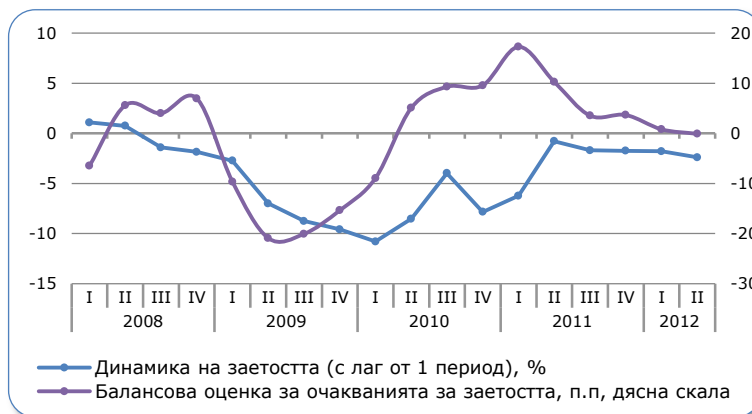
Източник: НСИ

ВЛОШЕНИТЕ ОЧАКВАНИЯ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ЗАЕТОСТТА В ПРОМИШЛЕННОСТТА ИМАХА ЗНАЧИМ ПРИНОС ЗА ПОНИЖЕНИЕТО НА ОБЩАТА ИКОНОМИЧЕСКА АКТИВНОСТ И СЕ МАТЕРИАЛИЗИРАХА В СПАД НА ЗАЕТИТЕ ПРЕЗ ВТОРОТО ТРИМЕСЕЧИЕ НА ГОДИНАТА. През първото тримесечие на 2012 г. работодателите бяха оптимистично настроени относно динамиката на заетостта през следващите три месеца, и балансът на очакванията се влоши на годишна база, в резултат на увеличения брой на предприемачите, очакващи намаление на работната сила. Тези очаквания се потвърдиха в общата динамика на заетите в промишлеността. Последните продължиха тенденцията на ускорено намаление, започнала с влошаването на външната среда от средата на 2011 г., и свързана с необходимостта от оптимизиране на разходите за труд спрямо понижените приходи от дейността. Ускорение в спада на заетите отбелязаха най-вече експортно-ориентирани отрасли като производство на химични продукти и на основни метали и метални изделия, които са силно зависими от цикъла в основните търговски партньори.

10 По данни на Световната банка.

Фиг.14:
Изменение в очакванията и динамика на заетостта в промишлеността, на годишна база

Източник: НСИ, МФ

Текущото развитие на показателите, включени в ИИА и отразяващи изменението във вътрешната среда бе благоприятно, но въпреки това може да се определи като недостатъчно, за да преодолее негативното влияние на външната среда. Динамиката на приходите от ДДС, която може да се разглежда като косвен измерител за икономическата активност в страната, продължи да се характеризира с възходяща тенденция и през второто тримесечие на 2012 г.

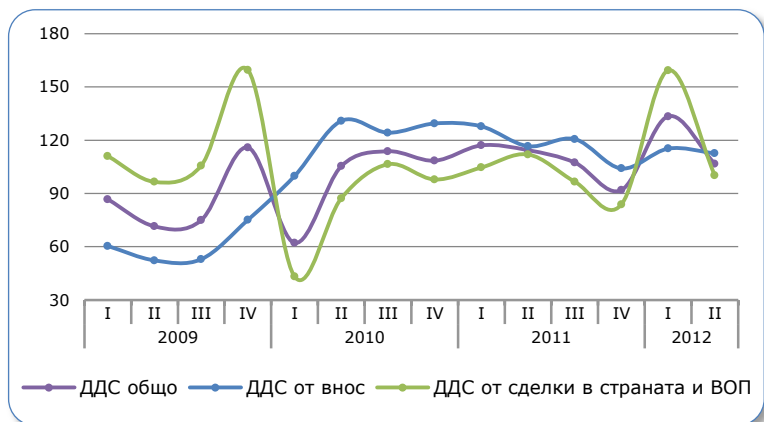
През текущия период растежът на приходите от ДДС възлезе на 6.7% спрямо аналогичните месеци на предходната година, следвайки повишеното потребление в страната и по-високата събираемост, в резултат от въвеждането на дистанционна връзка между фискалните устройства на търговските обекти и системата за регистриране и отчитане на продажбите в НАП¹¹. Въпреки това, растежът на показателя се забави значително спрямо отчетения през първото тримесечие стойност от 33.4%, което оказва негативен ефект върху развитието на ИИА. Главен принос към наблюдаваното развитие имаха приходите от ДДС при сделки в страната и ВОП, които не се измениха на годишна база (0.2%), докато през предходното тримесечие техният растеж възлезе на 59.3%. Високият растеж на приходите през първото тримесечие на годината от ДДС бе силно повлиян от различната динамика на възстановяване на данъчен кредит¹² спрямо аналогичния период на 2011 г., което доведе до съществено повишаване на нетните приходи от ДДС.

11 Разглежданата мярка започна да се въвежда поетапно от началото на 2011 г. за различни категории търговски обекти и до 30.03.2012 г. обхвана всички търговски обекти.

12 Два фактора повлияха върху по-високите нетни приходи от ДДС през първото тримесечие на 2012 г.: 1) През разглеждания период износът на стоки и услуги се характеризираше със спад, което при равни други условия предполага по-ниско възстановяване на ДДС и респективно по-високи нетни приходи от ДДС. 2) В началото на 2011 г. се наблюдаваше значително възстановяване на задържан ДДС от края на 2010 г. За разлика от предходната година първите месеци на 2012 г. не се характеризираха с подобно отложено възстановяване на данъчен кредит, което също повиши нетните приходи от ДДС. Имайки предвид ниската база от предходната година, в резултат от влиянието на разглежданите 2 фактора, това доведе до значителен растеж на нетните приходи от ДДС през първото тримесечие на 2012 г.

Фиг.15:
Динамика на приходите от ДДС по компоненти, на годишна база

Източник: МФ

По отношение на приходите от ДДС от внос, динамиката на показателя се запази на ниво, което бе близко спрямо първите три месеца на годината и свидетелстваше за благоприятното развитие на вътрешното търсене през текущия период. През второто тримесечие на 2012 г. техният растеж възлезе на 12.6% на годишна база, обусловен от стойностния обем на вноса от трети страни, който отчете повишение от 15.7%¹³. В рамките на разглежданата съвкупност най-съществено благоприятно влияние оказва вносът на минерални горива, масла и подобни продукти, където номиналният растеж на показателя се ускори до 18.2% спрямо аналогичния период година назад. Текущото развитие на разглеждания показател бе обусловено както от повишението на реално внесените обеми в разглежданата категория (8.7%), така и от динамиката на петрола през разглеждания период.

Фиг.16:
Приходи от ДДС от внос и обем на вноса от трети страни, на годишна база

Източник: НСИ, МФ

Съществен принос към динамиката на вноса от трети страни имаше и вносът на машини, оборудване и превозни средства. Последният се повиши с 36.4% в номинално изражение, главно повлиян от значителния растеж на реално

13 По данни на НСИ.

внесените обеми през разглеждания период (32.4%). В рамките на разглежданата категория най-голям принос отчете вносът на автомобили, ремаркета от трети страни, което се свързваше с по-висока инвестиционна активност.

Фиг.17:
ИИА, индекс на оборот в търговията на дребно и индекс на строителна продукция, на годишна база

Източник: НСИ

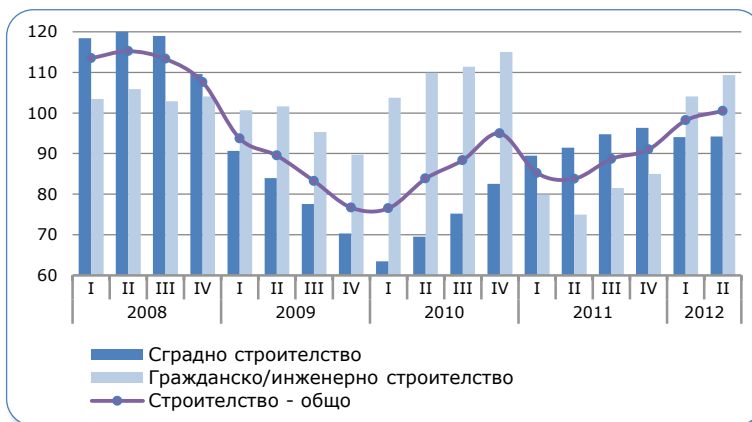

ПРЕЗ ВТОРОТО ТРИМЕСЕЧИЕ НА 2012 Г. ИНДЕКСЪТ НА СТРОИТЕЛНА ПРОДУКЦИЯ СЕ ПОВИШИ, МАКАР И С МИНИМАЛЕН ТЕМП, И ИМАШЕ НАЙ-МАЛЪК ПРИНОС КЪМ СПАДА НА ИИА ПРЕЗ РАЗГЛЕЖДНИЯ ПЕРИОД. Разглежданият показател отчете растеж от 0.3% на годишна база и преодолява негативната тенденция, с която се характеризираше през предходните няколко години. Неговата динамиката по компоненти свидетелства за положително развитие в рамките на гражданското и инженерно строителство, което започна още от началото на годината, като през второто тримесечие на 2012 г. растежът на индекса на строителна продукция възлезе на 9.2% на годишна база. В рамките на строителството на сгради все още се наблюдаваше значителен спад от 6.0%.

През второто тримесечие на 2012 г. индексът на оборота в търговията на дребно отчете незначително понижение от 0.6% на годишна база. Това, което се наблюдаваше в сектора, бе постепенно забавяне на спада на показателя от началото на годината като към месец юни дори се наблюдаваше растеж на годишна база. Благоприятно развитие регистрираха голяма част дейностите в рамките на търговията на дребно – търговия с фармацевтични и медицински стоки, търговия с хранителни стоки, напитки и тютюневи изделия и търговия с компютърна и комуникационна техника. Негативна динамика на оборота се наблюдаваше в търговията на дребно с текстил и облекло и търговията за битова техника, мебели и други стоки за бита.

Фиг.18:
Индекс на строителна
продукция по компоненти,
на годишна база

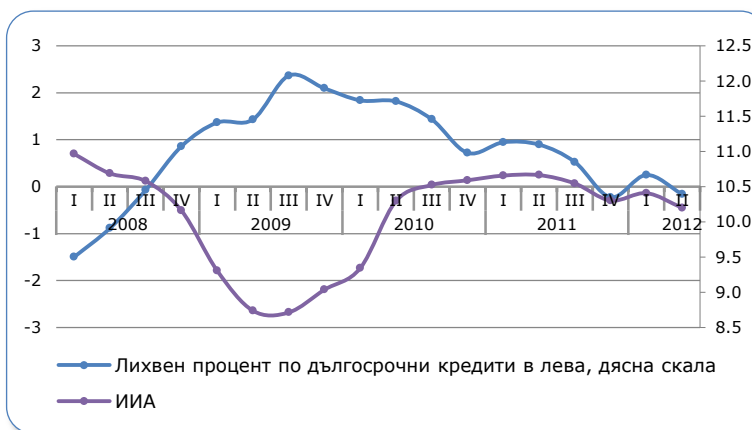
Източник: НСИ

Динамиката на лихвения процент не оказва значим ефект върху повишаването на ИИА през второто тримесечие на 2012 г. Според оценките, свързани с конструирането на ИИА, влиянието на лихвения процент по дългосрочни кредити в лева се отразява върху икономическата активност в страната със закъснение от едно тримесечие. От тази гледна точка текущата динамика на ИИА през второто тримесечие на 2012 г. отразява изменението на лихвения процент през първите три месеца на годината. Последният възлезе на 10.4% и следваше низходяща тенденция на развитие както спрямо година назад (-0.7 п.п.), така и в сравнение с последното тримесечие на 2011 г. (0.3 п.п.). В резултат от динамиката на лихвения процент през разглеждания период се наблюдаваше значително нарастване в обема на новоотпуснатите кредити, чийто темп на растеж се ускори до 33.2% на годишна база. Наблюдаваното развитие бе преди всичко обусловено от сектора на нефинансовите предприятия. Разглежданата категория се характеризираше с понижение на цената на кредитния ресурс с 0.7 п.п. спрямо година назад, достигайки до 9.6% през първото тримесечие на 2012 г., което оказва стимулиращ ефект върху обема новоотпуснати кредити. Последните отчетоха растеж от 87.5% на годишна база.

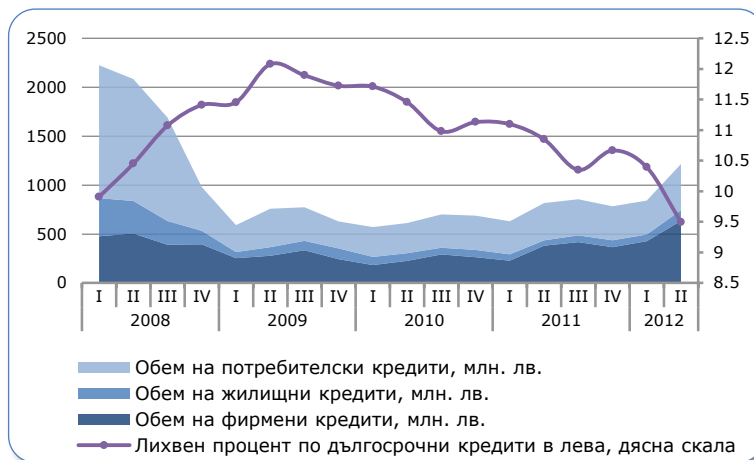
Фиг.19:
ИИА и лихвен процент по
дългосрочни кредити в лева

Източник: БНБ, МФ

Фиг.20:
Лихвен процент по дългосрочни кредити в лева и обем на новоотпуснатите кредити

Източник: БНБ, МФ

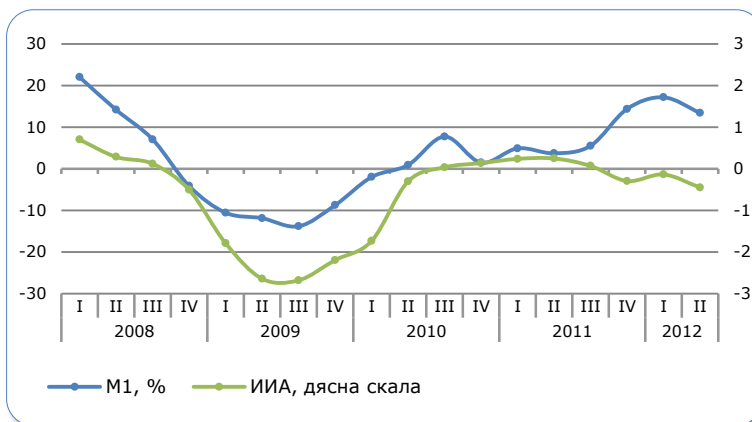

Благоприятната тенденция, свързана с ускоряването на активността в разглежданата категория кредити продължи да се наблюдава и през второто тримесечие на годината, което от своя страна ще окаже благоприятен ефект върху развитието на ИИА през следващото тримесечие. През второто тримесечие на 2012 г. лихвеният процент по дългосрочни кредити в лева продължи да се понижава съществено, достигайки до 9.5%. Наблюдаваното развитие имаше положително въздействие върху обема на новоотпуснатите през разглеждания период кредитни ресурси, който отчете ускорен растеж от 46.6% в номинално изражение на годишна база. Както и през предходното тримесечие, с най-висока кредитна активност отново се характеризираше сектор нефинансови предприятия, но през текущия период съществено значение оказаха и потребителските кредити, предназначени за сектор домакинства.

Низходящата динамика на цената на заемните ресурси кореспондираше с наблюдавания ускорен растеж на кредитната активност в частния сектор на икономиката, достигайки до 4.1% към края на месец юни. Последното бе в съответствие и с динамиката на паричните агрегати в икономиката, повлияна от положителното развитие на бързоликвидния агрегат M1 от началото на годината.

Фиг.21:
ИИА и динамика на М1,
на годишна база

Източник: БНБ, МФ

Фиг.22:
Паричен агрегат М1 по
компоненти,
на годишна база

Източник: БНБ, МФ

ВСЕ ПАК ПРЕЗ ВТОРОТО ТРИМЕСЕЧИЕ НА 2012 Г. ДИНАМИКАТА НА М1 СЕ ХАРАКТЕРИЗИРАШЕ С ИЗВЕСТНО ЗАБАВЯНЕ В ТЕМПА НА РАСТЕЖ СПРЯМО ПЪРВИТЕ ТРИ МЕСЕЦА НА ГОДИНАТА, КОЕТО ОКАЗА ЗАДЪРЖАЩ ЕФЕКТ ВЪРХУ ИИА. Към края на разглеждания период М1 нарасна с 13.4% в номинално изражение спрямо аналогичния период на предходната година, при по-висок принос на парите извън ПФИ¹⁴. През разглеждания период техният растеж се ускори до 10.1%, което бе свързано с повишаването на икономическа активност в началото на летния туристически сезон. Освен това, растежът на овърнайт депозитите на нефинансовите предприятия, които са косвен индикатор за дейността им, възлезе на 15.4% и също имаше значителен принос към текущото развитие на М1. Тяхната динамика се характеризираше с известно забавяне спрямо предходното тримесечие, но остана значително по-висока спрямо отчетените през 2011 г. стойности. ▲

14 Парично-финансови институции.